

VU Research Portal

Internet governance en regulering: boeiende analyses, nuttige handreikingen maar nog veel open vragen [Bespreking van: (2008) Who Controls the Internet? Illusions of a Borderless World; (2009) In search of Jefferson's moose. Notes on the State of Cyberspace; J. Zittrain (2008) The Future of the Internet. And How to stop it]

Lodder, A.R.; Vaisnorienė, N.

published in

Tijdschrift voor Internetrecht
2010

[Link to publication in VU Research Portal](#)

citation for published version (APA)

Lodder, A. R., & Vaisnorienė, N. (2010). Internet governance en regulering: boeiende analyses, nuttige handreikingen maar nog veel open vragen [Bespreking van: (2008) Who Controls the Internet? Illusions of a Borderless World; (2009) In search of Jefferson's moose. Notes on the State of Cyberspace; J. Zittrain (2008) The Future of the Internet. And How to stop it]. *Tijdschrift voor Internetrecht*, 3(5), 153-157.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal ?

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

E-mail address:

vuresearchportal.ub@vu.nl

Internet governance en regulering: boeiende analyses, nuttige handreikingen maar nog veel open vragen

Arno R. Lodder & Natali Vaisnorienė¹

Er is geen definitief antwoord op de vraag op welke wijze regulering van internet het beste kan worden vormgegeven, maar de afgelopen jaren zijn enkele boeken verschenen die goede analyses bevatten. In deze bijdrage wordt ingegaan op David G. Post, die de vragen waar Thomas Jefferson in zijn tijd mee worstelde prachtig verweeft met actuele vragen rond internetregulering. In het boek van Post is het bijzondere karakter van het internet uitgangspunt. Jack Goldsmith en Tim Wu nemen een tegenovergestelde positie in en verdedigen territoriale, staten gebonden regulering. Jonathan Zittrain beschrijft twee uitersten die beiden de toekomst van het internet bedreigen: volledige openheid met spam/spyware e.d. of zogenaamde “total lock down”. Voortbouwend op de successen van het internet schetst hij hoe het internet met al zijn positieve verworvenheden behouden zou kunnen blijven.

- J. Goldsmith & T. Wu (2008), *Who Controls the Internet? Illusions of a Borderless World*, Oxford university press, ISBN 978-0-19-534064-8 (pbk.)
- D.G. Post (2009), *In search of Jefferson’s moose. Notes on the State of Cyberspace*, Oxford university press, ISBN 978-0-19-5342895.
- J. Zittrain (2009), *The Future of the Internet. And How to Stop It*, Penguin books, ISBN 978-0-141-03159-0 (pbk.).

1 Inleiding

In 1995 verscheen het eerste boek over internetregulering “Ethan Katsh’s wonderful book *Law in a digital world*”, aldus Lawrence Lessig in zijn voorwoord bij de paperback uitgave *The future of Internet*.² Pas vier jaar later volgde *Code and other laws of Cyberspace*, het waarschijnlijk bekendste en meest invloedrijke boek over internetrecht.³ De hier besproken boeken zijn de afgelopen 1-3 jaar verschenen en zijn verplichte kost voor een ieder die in internetrecht geïnteresseerd is. Aardige bijkomstigheid is dat ze alledrie worden aangeprezen door Lessig:

- Goldsmith/Wu - “(...) Internet (...) is subject to real space governments. This is the very best work to make this fundamental point.”
- Post - “Reading this beautifully written and extraordinarily diverse work (...) to leave the book astonished by the talent this extraordinary writer is”

---

¹ Natali Vaisnorienė (Vilnius, Litouwen) was gedurende mei-juli 2010 verbonden aan het Computer/Law Institute (afdeling Transnational Legal Studies, VU) in het kader van het EU Erasmus programma.

² Toen ik Katsh op dit voorwoord wees, zag hij dat Lessig dit een jaar eerder geschreven had, maar omdat hij er niet op gewezen was schreef hij: “So much for instant communication”.

³ Zeker ook in Nederland. Zo ontving Lessig begin dit jaar een ere-doctoraat aan de Universiteit van Amsterdam en een jaar geleden bij het agendapunt ere-doctoraten tijdens een vergadering van het onderzoeksbestuur van de andere universiteit van Amsterdam, de *vrije* Universiteit, was binnen het vakgebied IT recht Lessig de naam die opkwam. Verder vervulde Lessig in april dit jaar zowel inhoudelijk als qua presentatie een prominente rol in de inspirerende oratie van Leenes aan de universiteit van Tilburg en in juni dit jaar promoveerde Borking op *Privacy als code*, een titel geïnspireerd op Lessig’s boek.

- Zittrain - “(...) a much needed antidote (...) It changes the whole debate about law and the Internet”

Internetregulering is een onderwerp dat valt binnen de brede term Internet Governance. Er zijn vele, soms ook tegenstrijdige definities van Internet Governance. De omschrijving van de Verenigde Naties Werkgroep Internet Governance is veel gebruikt:⁴

Internet governance is the development and application by Governments, the private sector and civil society, in their respective roles, of shared principles, norms, rules, decision-making procedures, and programmes that shape the evolution and use of the Internet.

Er is volop aandacht voor Internet Governance, zoals in april 2010 tijdens het door de Raad van Europa georganiseerde EuroDIG⁵ en 14-17 september 2010 tijdens het vijfde Internet Governance Forum,⁶ de opvolger van de World Summits on the Information society (2003, 2005).⁷

In de kern draait het bij Internet Governance om de infrastructuur, domeinnamen en standaarden op internet. Hierover is vorig jaar een goede inleiding verschenen: *Internet Governance. Infrastructure and Institutions*.⁸ Internet governance in den brede omvat ook al de juridische kwesties die op het applicatie en content niveau van internet spelen (zoals privacy, vrijheid van meningsuiting en auteursrechten). Recent verscheen over Internet Governance in den brede het uitstekende *Introduction to Internet Governance*.⁹

In deze bespreking beperken wij ons tot de boeken van Goldsmith/Wu, Post en Zittrain, die ieder op zich maar zeker in combinatie meer dan genoeg interessante gezichtspunten en handvatten biedt voor geïnteresseerden in Internet Governance.

2 Who controls the internet?

2.1 De aanvankelijke visie op internet

Het boek van Goldsmith & Wu is opgedeeld in drie delen. In het eerste deel (The internet revolution) wordt de opkomst van het internet geschetst: “system of territorial government was broken and (...) becoming increasingly irrelevant.” (p. 27). De poging van John Postel om de Internet Root in 1998 van de Amerikaanse overheid over te nemen door IANA (Internet Assigned Numbers Authority) markeert een omslagpunt. De overname lukte voor 8 van de 12 regionale root servers, maar Postel werd teruggefloten onder dreiging van juridische stappen. Kort daarop volgde een Green paper waarin de Amerikanen “asserting total authority over the Internet Root”

⁴ *Report of the Working Group on Internet Governance*, Château de Bossey June 2005, <http://www.wgig.org/docs/WGIGREPORT.pdf>

⁵ <http://www.eurodig.org/>

⁶ <http://www.intgovforum.org/>

⁷ <http://www.itu.int/wsis/index.html>

⁸ L.A. Bygrave & J. Bing (eds.), Oxford University Press 2009.

⁹ J. Kurbalija, DiPlofoundation 2009. Hoewel 2009 als uitgave jaar wordt genoemd, is in de tekst o.a. te vinden dat per 1 juli 2010 de Finnen een recht op internet hebben: “all citizens in Finland will have the right to a one megabit broadband connection.”

(p. 46). Zoals bekend heeft de Amerikaanse overheid uiteindelijk pas eind 2009 ICANN op eigen benen laten staan.

2.2 Toenemende overheidsinmenging

De rol van de overheid komt in het tweede deel *Government strikes back* prominent naar voren. Na hoofdstukken over *Why Geography Matters* (o.a. GEO ID software) en *How Governments Rule the Net* (o.a. aanpakken van ISPs) volgt een hoofdstuk over China. Een ontluisterend voorbeeld van controle op internet door totalitaire staten. Het is duidelijk dat “the internet and globalization are acting like nutcrackers to open societies” (p. 89) niet meer geldt. Amerikaanse bedrijven hebben de bouwstenen geleverd voor deze virtuele Chinese muur, zoals Yahoo: “employs a host of censorship systems that continually monitor and filter what people see” (p. 95). Het gaat verder dan filteren op verboden woorden. Ook meer verborgen boodschappen verdwijnen doorgaans binnen een uur van internet. Verder moet je je in internet cafés identificeren met paspoort en zijn camera’s op de monitoren gericht, de politie kan meekijken. Het hoofdstuk over *The Filesharing movement* overtuigt minder: “The real point of the suits was not to eliminate filesharing but to marginalize it” (p. 115). Hoewel iTunes een groot marktaandeel heeft, kan Pirate Bay toch moeilijk als een marginaal verschijnsel worden weggezet. De epiloog is wel aardig: Niklas Zennstrom, de oprichter van Kazaa, heeft ook Skype opgericht.

2.3 De toekomst

Het derde deel is getiteld *Vices, Virtues, the Future*. In hoofdstuk 8 wordt de geschiedenis van eBay beschreven, dat vanwege zijn feedback systeem en geschillenoplossing vaak als voorbeeld van zelfregulerend systeem wordt gezien. Goldsmith & Wu argumenteren dat eBay de overheid nodig heeft: “Private groups like eBay and its customers need government to keep their community from being overrun by villains” (p. 140). eBay is in 15 van de 20 economische grootmachten actief en niet die met een instabiel juridisch systeem zoals Rusland. Het grootste gevaar voor de toekomst van internet is dus niet als overheden overreageren, maar als ze niet reageren (p. 145).

Vrijheid van meningsuiting wordt gebruikt om te illustreren dat grensoverschrijdende regulering niet kan. Immers, wat in het ene land toelaatbaar is, kan in een ander land verboden zijn. Denk aan de Yahoo nazi paraferalia, denk aan Moslim cartoons, etc. Ook geven ze aan dat 99% van de burgers niet hoeft te vrezen omdat ze niet reizen naar het land waar de uiting veroordeeld wordt of daar bezittingen hebben. Conclusie, individuen ondervinden geen gevolgen van andere jurisdicties (in tegenstelling tot bijvoorbeeld internationaal opererende bedrijven, maar die houden toch al rekening met ‘vreemd’ recht). Op zich is dat juist, maar dit belemmert je dus wel degelijk als je tot die 1% behoort. Iemand als Wilders kan bijvoorbeeld beter niet naar streng Islamitische landen afreizen.

Een ander punt wordt in het voorlaatste hoofdstuk verder uitgewerkt, de (on)mogelijkheid Global laws vast te stellen. Om te beginnen het Cybercrime-verdrag: “The failure of the cybercrime convention typifies the role that treaties have played in the Internet era” (p. 167). Bekend is dat er geen overeenstemming kon worden bereikt over een belangrijk punt: grensoverschrijdende doorzoeking op het grondgebied van de bij het verdrag betrokken staten. Ander punt van kritiek is het

lange proces: begonnen in 1997, afgesloten in 2001 en in 2005 door slechts 11 Europese staten ondertekend. Inmiddels zijn er meer landen gevolgd.

Het beheer van internet is nog steeds in handen van een traditionele overheid, de Amerikaanse (tot eind 2009, ARL/NV), en niet een globale organisatie, zoals de Verenigde naties: “We will not agree that the UN is taking over management of the internet.” (p. 171) Online gokken wordt kort op ingegaan. De WTO heeft de Amerikaanse overheid teruggefloten maar mede gezien het gebrek aan overeenstemming over online gokken binnen de EU is ook dit niet een overtuigend voorbeeld van global law. Naast verdragen, infrastructuur en handelsorganisaties wordt ook regulering van privacy op grond van de EU regels als een vierde type global law gezien: “results from the unusual combination of Europe’s enormous market power and its unusual concern for its citizens privacy” (p. 176).

2.4 Slot

Het slothoofdstuk benadrukt dat optreden van nationale overheden veel belangrijker is gebleken dan aanvankelijk gedacht werd. Deze visie ontbreekt in de meeste bespiegelingen over de toekomst van internet. Daarom is het boek van Goldsmith & Wu belangrijk, ze schetsen aan de hand van een groot aantal voorbeelden de invloed die nationale overheden hebben op de regulering van internet. Het is geen vrolijke boodschap dat het bij uitstek grensoverschrijdende, globale internet gereguleerd wordt door nationale overheden: “This may sound crude and ugly and even depressing”. Er valt op hun analyses hier en daar af te dingen, maar overeind blijft de onvermijdelijke invloed van nationale overheden.

In een notendop schetst het boek waarom het globale internet een verzameling aan het worden is van “nation-state networks” (p. 149). Ten eerste hebben mensen diverse culturen, verschillende taal, gewoontes, mogelijkheden, voorkeuren. In de tweede plaats is er technisch steeds meer mogelijk om op het nationale territorium geënte maatregelen te treffen. In de derde plaats, en in het verlengde van het eerste punt, is het recht per land bijzonder verschillend. Het eerste en derde punt maakt duidelijk dat Global law lastig is te realiseren, het tweede punt dat handhaving van nationaal recht steeds eenvoudiger wordt.

3 Notes on the state of Cyberspace

3.1 Chaos

Het boek van Post kent twee delen, echter voorafgegaan door een proloog, onderbroken door een interlude en besloten met een epiloog. De opening is sterk “It’s a strange new place, this cyberspace. It is not really a place (...) there’s no “there” there.” Op p. 4 gevolgd door een aantal lastige vragen: “Who makes the rules “there” (...) and what should they be.? How does it get made and by whom? Who governs? By what means, and by what right?” Mede aan de hand van Thomas Jefferson, die worstelde met regels en governance van de fysieke New World, worden deze en andere vragen behandeld: “So here’s my plan. I want to put Jefferson’s ideas to work. (...) I’ll try follow his blueprint – asking the questions he asked about his complicated strange place to help us understand ours: Notes on the State of Cyberspace.” (p. 17-18). In het eerste hoofdstuk gaat Post in op hoe internet zo groot kon worden, in het tweede hoofdstuk wordt de groei van de bevolking in de tijd van Jefferson naast de

ontwikkeling van de internetpopulatie gelegd. Dit eerste deel vervolgt (p. 47 - p. 103) met hoofdstukken over netwerken, schaalproblemen, verbindingen en taal. Het is een bijzonder instructieve uiteenzetting, gelardeerd met duidelijke plaatjes, mooie parallellen met Jefferson en een uitstekende en verhelderende beschrijving van de ontwikkeling van het internet tot de huidige omvang.

3.2 Order

Het is haast niet voorstelbaar, maar 15 jaar geleden “a very large number of intelligent and well-informed people had never heard of the Internet, and many others regarded it as some kind of bastard offspring of CB radio, the pet rock, and Pong, an interesting but ultimately rather silly and ignorable fad that would have its day and fade ingloriously away”(p. 127). Hoe anders is het gelopen, de impact van het Internet (politiek, sociaal, commercieel) kan niet overschat worden.

In de kern is het internet een communicatieplatform dat op een bijzonder simpele, niet bijster intelligente wijze informatiepakketjes rondstuurt: “just moves bits from one place to another (...) what kind of government **can** it have, and what kind of law or governance does it need?” (p. 127). Na wederom bijzonder sterke hoofdstukken over code (IP-adressen, IETF¹⁰) en domeinnamen, volgt *Law*. Hierin wordt het onderscheid behandeld tussen exceptionalists en unexceptionalists. In die laatste categorie vallen degenen die alles wat op internet plaatsvindt behandelen met traditionele juridische instrumenten (o.a. Goldsmith/Wu). De exceptionalists benadrukken de bijzondere eigenschappen van het internet (grensoverschrijdendheid en niet vergelijkbaar met telefoon/post of televisie-uitzendingen) en zijn van mening dat toepassen van jurisdictie tot lastige en soms absurde situaties leidt. In de literatuur wordt het onderscheid ook wel gemaakt tussen klassieke wetgeving (unexceptionalists) en speciaal voor internet geschreven regels (zoals informatieplichten op internet).¹¹ Het verwarrende is dat de unexceptionalists zoals Post die onderscheidt, het type regelgeving speciaal gemaakt voor internet ook zullen accepteren.

Post is een bekende exceptionalist en voert na een beschrijving over de manier waarop Jefferson nieuwe staten wilde reguleren (o.a. bottom-up) een aanvullend argument aan: virtuele werelden. Heeft het zin iemand uit Nederland die in een virtuele wereld investeert in strijd met Koreaans recht onder die jurisdictie te laten vallen? Of een eventueel vonnis ten uitvoer te leggen als deze persoon naar Korea gaat of direct als hij daar tegoeden heeft? Het antwoord van Goldsmith/Wu zou zijn, dat vrijwel niemand naar Korea gaat of daar tegoeden heeft. Het antwoord van Post is dat het idee alleen al absurd is. Post gelooft in andere vormen van regulering: “if everyone believes that ‘real law’ comes from ‘real governments’ (...) then ‘real law’ (...) will be the only law that matters, and we’ll be stuck with the chaotic nonsense of Jurisdictional Whack-a-Mole” (p. 186).

In het slothoofdstuk geeft Post aan dat iedere vorm van internetregulering in ieder geval moet gaan over: intellectuele eigendom en de grens tussen toelaatbare en ontoelaatbare uitingen. Hierbij ontbreekt een belangrijk onderwerp: privacy. Wat ook interessant is aan deze twee onderwerpen is dat ze in het perspectief van het Oxford

---

¹⁰ Internet Engineering Task Force.

¹¹ A. Kozinski & J. Goldfoot, A Declaration of the Dependence of Cyberspace, 32 *Colum. J.L. & Arts* 365 (2009).

Internet Institute *niet* speciaal op Internet spelen (non-Internet centric).¹² Dit in tegenstelling tot bijvoorbeeld consumentenbescherming en privacy (Internet-user centric) en domeinnamen en standaarden (Internet centric).

Het zal niet verbazen dat voor Jefferson freedom of speech bijzonder belangrijk was. Jefferson zou een staat zonder government en met kranten verkiezen boven een staat met government maar zonder kranten (“I should not hesitate a moment”, p. 117). Interessant in het licht van internet is bescherming die Jefferson (p. 202) nodig acht voor de vrijheid van meningsuiting (zo veel mogelijk) en intellectuele eigendom (zo veel als noodzakelijk). Wat betreft regulering van internet eindigt Post met de observatie dat er geen juist antwoord is en dat het *daarom* belangrijk is dat “nobody has the right to impose his or her vision on others who do not share it” (p. 206). Een op zichzelf juiste opmerking, maar zolang men (overheden, academici, etc.) er nog niet uit is moeten we toch het een of het ander na streven. Daarbij is het niet altijd eenvoudig om anderen in hun waarde te laten...

4 The future of Internet

4.1 Het exploratieve internet en de stagnatie

Ook het boek van Zittrain kent drie delen. Het eerste deel beschrijft de opkomst van het internet. Om te beginnen de opkomst van de PC, waar een bij nieuwe technische ontwikkelingen steeds terugkerend beeld naar voren komt: 1. Algemeen platform waar input van iedereen welkom is; 2. Niet professionele ontwikkelaars verbeteren de techniek; 3 bedrijven zien het marktpotentieel en rollen de techniek uit in een omvang die voor de amateurs niet te realiseren is; 4. de openheid van de eerste fase begint de commerciële uitrol in de wielen te rijden. Dit patroon is ook voor het internet herkenbaar. De vervolgstappen na de vierde fase kunnen divers zijn.

In het tweede hoofdstuk wordt de slag om het netwerkprotocol geschetst. Het is nog niet lang geleden, maar voor jongere generaties nauwelijks te bevatten dat een jaar of dertig terug je alleen telefoons van de PTT (nu KPN) mocht kopen. In de jaren vijftig is er in Amerika zelfs een zaak geweest waar AT&T mensen verbood luidsprekers op de hoorn van de telefoon zetten: “unauthorized foreign attachments”. (p. 21) Enigszins vergelijkbaar is dat begin jaren negentig e-mail adressen alleen gebruikt konden worden om mede-abonnees te mailen, waardoor verschillende mensen een e-mail adres bij iedere aanbieder hadden (p. 24). De filosofie van het internet is een andere: iedereen met iedereen verbinden. Het uitgangspunt is goedaardig gebruik, niet misbruik. Daarom is het ook een PC die geïdentificeerd wordt, niet de persoon erachter, zoals bij sommige netwerkprotocollen van Compuserve en AOL het geval was. Deze insteek hapert op het moment dat er *ook* misbruik gemaakt wordt. Cybersecurity verhoudt zich hier slecht mee (p. 36-61). Hoe kun je veiligheid garanderen als alles open is? Wormen, spam, etc. vormen een steeds grotere bedreiging. Anderzijds, als je alles dichtgooit verlies je het (innovatieve, vrije) karakter van het internet.¹³

---

¹² W.H. Dutton, J.G. Palfrey, & M. Peltu (2007), Deciphering the Codes of Internet Governance: Understanding the Hard Issues at Stake (January 1, 2007). *OII Forum Discussion Paper No. 8*. Available at SSRN: <http://ssrn.com/abstract=1325234>

¹³ Wat door lang niet iedereen betreurt, zie bijv. *The Web Is Dead. Long Live the Internet*, http://www.wired.com/magazine/2010/08/ff_webrip/

4.2 Na de stagnatie

Lang is gedacht dat genoeg bandbreedte het spam-probleem hanteerbaar zou maken. Wat zou het dat 90% van alle e-mail spam is? En wat virussen en wormen betreft, er is toch software tegen en firewalls, etc.? Deze insteek is op de lange termijn niet houdbaar: niet alle gebruikers kunnen zich beschermen en het miskent dat “the success of the Internet and PC has created a set of valid interests beyond that of experimentation” (p. 100).

Het probleem van internet is dat te veel functionaliteit in handen is van mensen die het niet op een verstandige wijze gebruiken (reageren op spam, openen van attachments, etc. – “PCs are running wild”, p. 130): “even the safest Volvo can be driven into the wall” (p. 102).

Regulering van minder open of gesloten systemen is eenvoudiger. In Noord-Korea kun je alleen de radio instellen op de zenders die de overheid goedkeurt (p. 106). Bij de iPhone is de controle nog groter, immers zelfs op afstand kan bij bijvoorbeeld updates illegaal geïnstalleerde software verwijderd worden. Verder schijnt het inmiddels mogelijk om mensen af te luisteren via hun telefoon op afstand (“microphones to be secretly turned on even when the phone is powered down”, p. 110) of te bekijken via hun PC-camera zonder dat ze dat doorhebben. Reguliere privacy-bezwaren gaan niet altijd op, er zou zomaar een terrorist in de auto of achter de PC kunnen zitten.

Nadeel van krachtige technische controle is mogelijk misbruik door (territoriale) staten. Techniek is ook nog niet feilloos. Zo mochten Iraanse gebruikers geen porno bekijken en blokkeerde het door de Amerikaanse overheid gesponsorde filter ook *usambASSy.state.gov* (p. 115). Dit klinkt sullig, maar als je bedenkt hoeveel spam er onterecht wordt doorgelaten en, erger, gewenste mail onterecht wordt tegengehouden is duidelijk dat de filter-techniek nog niet optimaal functioneert.

Niettemin, hoe geslotener en meer gecontroleerd het systeem, hoe volmakter de controlemogelijkheden. Een bezwaar tegen perfecte controle is dat dit ons belet keuzes te maken, een belangrijke menselijke eigenschap (p. 122). Daarom is het van belang om een middenweg te vinden: “find ways to enable enough enforcement against its undesirable uses without requiring a system of perfect enforcement” (p. 126). Genoemd wordt het experiment in Drachten *Verkeersbordvrij*. Geen stoplichten, geen parkeermeters, weinig regels, weinig borden, etc. Het schijnt de verkeersveiligheid ten goede gekomen te zijn. Niet de gebruiker kiest welke regels hij al dan niet volgt uit het woud van regels, maar door de beperkte regulering gedraagt hij zich beter in het verkeer.

Vervolgens wordt Wikipedia geanalyseerd. Wikipedia is een open platform waar in principe iedereen een bijdrage aan kan leveren. De wiki-technologie ondersteunt de collaboratieve totstandkoming door grote groepen gebruikers. Door de inzichtelijkheid in historie van iedere toevoeging is controle mogelijk. De hoeveelheid foutieve, gemanipuleerde informatie is beperkt. Dit dankzij constant verbeterde technische toepassingen, goede afspraken en controle door een betrouwbare, kritische groep editors (p. 142). Een vrijwel geheel op zelfregulering draaiend systeem, waarbij iedere taal-versie een aan de doelgroep aangepaste verzameling regels heeft die in de

basis gemeenschappelijk is. Wikipedia wordt als inspiratie gebruikt om de toekomst van het internet vorm te geven.

4.3 Oplossingen

Zittrain is stellig, alleen regelgeving werkt niet: “both under- and overinclusive” (p. 150). Wie maakt de regels en handhaaft deze? Bovendien zijn de overtreders lastig te traceren. Goedwillende amateurs kunnen en willen niet aan zakelijke regelgeving voldoen en zullen als ze dat wel moeten niet langer toepassingen voor algemeen gebruik ontwikkelen. Zittrain ziet de oplossing in een op het succes van Wikipedia geïnspireerde aanpak (sociale interactie laag) van de andere lagen van het internet (infrastructuur, protocol, toepassing, inhoud). De PC moet worden verdeeld in een groen (veilig) deel en een rood deel. Het groene deel bevat de betrouwbare software en belangrijke gegevens. De rode PC de rest. Als er iets misgaat kan de rode PC teruggebracht worden tot de laatste goede status. Hoe moet informatie van rood in groen komen, in quarantaine? Zittrain denkt aan een virtueel Checkpoint Charlie (p. 156). Dit zal de uitwisseling vertragen en belangrijker, zo ‘betrouwbaar’ als het voormalige ijzeren gordijn is voor internet niet gemakkelijk te ontwikkelen.

Zittrain ziet ook een toepassing (dashboard) voor zich die voor elke code die uitgevoerd wordt adviseert of dit op basis van de door de gebruiker aangegeven risico’s een goed idee is. Informatie in het dashboard is afkomstig van mede-internetgebruikers (vgl. Wikipedia). Denk aan de ‘error reports’ die opgestuurd worden na crashen van een toepassing, die op dit moment niet gedeeld worden met andere internetgebruikers (p. 160). Hier ligt nuttige informatie van de massa in besloten.

Ook de inrichting van internet moet anders. De kloof tussen ontwikkelaars van PCs en ISPs moet gedicht, er moet minder verantwoordelijkheid bij de individuele gebruiker komen en meer gedeeld op het niveau tussen ISP en PC (p. 166-167). Dit is wat in wezen met cloud computing al plaatsvindt.

Op privacy wordt in een apart hoofdstuk ingegaan. Overheden en bedrijven zijn notoire inbreukmakers als het om privacy gaat. Toch komen de grootste bedreigingen voor de persoonlijke levenssfeer vooral van mede internetgebruikers (vgl. Web 2.0):¹⁴ “lives can be ruined after momentary wrongs” (p. 211). Een mogelijke oplossing is informatie te labelen en linken aan de personen waar het over gaat en die ook aan te laten geven wat er met die informatie mag. Deze bereidwilligheid van degenen die de informatie op internet plaatsen is niet direct te verwachten. Meer kan verwacht worden van diensten zoals Google aanbiedt en kranten niet willen leveren, een addendum bij nieuwsberichten die zaken nuanceert of in een bepaalde context plaatst (p. 230). Enigszins tot mijn eigen verbazing moet ik toegeven steeds meer aan het idee te wennen dat privacy op het internet een illusie is, in het verlengde van de bekende uitspraak van de CEO van SUN: “this may be precisely what is happening: people are getting over it” (p. 231).

---

¹⁴ A.R. Lodder, R. van den Hoven van Genderen, A. Engelfriet & D Mekic’ e.a., Recht en Web 2.0, NVvIR reeks no. 27, <http://bit.ly/9Rmh4n>

5 Slot

Zoals uit bovenstaande bespreking naar voren komt zijn de drie boeken zeer verschillend. Goldsmith/Wu komen in een zakelijk, analytisch betoog aan de hand van een aantal casus tot de, ook voor henzelf ietwat ontluisterende, conclusie dat internet governance vooral een aangelegenheid is voor staten en traditionele regulering. Post beschrijft op prachtige wijze de ontwikkeling van het internet, wil zich niet aansluiten bij de door Goldsmith/Wu gepropageerde invalshoek maar verdedigt dat er meer is en beter passend bij het internet dan klassiek recht: transnationale (zelf)regulering. Zittrain analyseert uitgebreid de belangrijkste karakteristieken van het internet. In een bevlogen uiteenzetting voert hij de lezer mee, maar komt naar het einde toe minder overtuigend over. Dit ligt niet aan de kwaliteit van de auteur, maar de weerbarstigheid van het onderwerp: er is geen 'beste' internet governance model. Hoewel we steeds meer inzicht krijgen, is het de vraag of er ooit een algemeen aanvaard model komt. In ieder geval is ondanks de diverse invalshoeken en stijlen de overeenkomst tussen de boeken groot: het zijn stuk voor stuk zeer goede verhandelingen. Ik kan een ieder aanraden ze alledrie te lezen, een internetjurist kan zijn (vrije) tijd nauwelijks beter besteden.